

Dr. Révay Frigyes: A fegyelmezés. (Büntetés és jutalmazás. Klny. a jászóvári premonstri kanonokrend gödöllői szent-Norbert gimnázium 1942—43-i évkönyvéből. 39 old.)

Pedagógiai munkánk két tényezőnek harmonikus egységéből tevődik össze: nevelés és oktatás. Az oktatás feladatának az ismeretek közlésével teszünk eleget (bár egyes tárgyak anyaga közvetve a nevelés feladatait is szolgálja.) A nevelői feladatokat pedig a különböző egyéni és közösségi ráhatások, főleg az etikai és esztétikai érzék fejlesztése által valósíthatjuk meg. Ennek a fontos nevelő, alakító eljárásnak egyik alapvető megnyilvánulása és leggyakoribb esete a fegyelmezés.

A fegyelmezés kérdése — jelentőségét tekintve — egyenrangú fontosságú a metodika és didaktika bármelyik tételével. Révay Frigyes is ebből a belátásból indul ki, amikor gyakorlati szempontok alapján igyekszik vázolni a fegyelmezésnek (büntetés, jutalmazás) lélektani és erkölcsi hatásait.

Bevezetésül elemzi a fegyelmezés kérdését és válaszolja a *fegyelmező pedagógus egyéniségét*. Szerinte a fegyelmezésnek kétféle célzata van: a megelőző és a javító szándék. A fegyelmező egyéniség legfőbb kívánalma pedig az a „belső, ellenállhatatlan hatéképesség, amely a nevelés mestereiből művészt támaszt.” Fontos, sőt nélkülözhetetlen vonások még az ön-fegyelmezés, nyugodtság, elfogulatlanság, megfontoltság, szeretet és igazságosság. A nevelő tehát a büntetésnél sohasem ragadtathatja el magát. Dühkitörés, idegroham és egyéb indulatok közepette könnyen túllép a helyes határon. Márpedig a büntetés célja elsősorban a javítás, másodsorban a megtorlás; ezt pedig csak bölcs önmérséklettel szolgálhatja a pedagógus.

Az elvi jellegű bevezetés után sorra veszi a szerző a — nézete szerint — *helytelen büntetéseket*. Ezek: 1. Nem szabad a tanulásban tanúsított rossz eredményt mint fegyelmetlenséget büntetni. 2. Viszont a magaviseleti hibákat ne a tanulmányi jegy leszállításával büntessük. 3. Helytelen, ha a nevelő nem tud megbocsátani és felejtetni. 4. Helytelen az anyag valamely részének betanultatása — büntetésből. (Igy u. i. a növénydekék a munkát, amelyet kedvvel kellene végezniök, büntetési eszköznek tekintik és a kényszerrel fogják azonosítani.) 5. Elítélendő és értelemnélküli a büntetésmondatok nagyszámú leírása. 6. Meg nem engedhető büntetési mód a tanulónak az osztályból való kizárása. 7. Helytelen a büntetésnek szánt feleltetés, (főleg, ha a tanuló észreveszi, hogy *kívánjuk is gyenge szereplését*.) 8. Tévesen értelmezett büntetési mód a magyarázatoknak, kísérleteknek, bemutatóknak elhagyása. (Ez u. i. a diákok hiányosabb ismereteit eredményezi. Márpedig — helyesen hangsúlyozza Révay egész tanulmánya során — nem lehet a büntetés eszköze az, ami egyébként a tanítást és tanulást van hivatva megkönnyíteni és eredményesebbé tenni.) 9. Szintén az oktatás eredményességét veszélyezteti, ha a szokottnál nagyobb mennyiséget adunk fel — büntetésből. 10. Csak óvatosan alkalmazható a bezárás és 11. a táplálkozás eltöltése. 12. Semmiképpen sem alkalmazható büntetési mód a pénzbüntetés, mert ez inkább a szülőket sújtja, vagy — ha a tanuló otthon nem meri bevallani, még esetleg bűnös pénzszerzési módokra kényszerítjük.

Mint helyes büntetési módokat a szerző a következőket ajánlja: Megintés, nyilvános dorgálás, a tanítást zavaró növendék kiállítása a katedra mellé, könyvvel kezében, háttal az osztálynak. A környezetét zavarót a hátsó padba elkülöníthetjük, de természetesen ez fokozott figyelmet igényel a tanár részéről a „száműzött” felé. Olykor és némelyeknél célravezető a szeretetnek időleges megvonása, esetleg a magázás bevezetése. A makacs, dacos tanulót észretérítheti, ha a tanár az osztály előtt valami tréfás-humoros fordulattal „orra buktatja” (Péterfy Jenő kifejezése.) Büntetés lehet a játéknak, szórakoztató könyvnek eltiltása, az egyes ifjúsági egyesületekből való időleges kizárás. A testi fenyíték alkalmazását akkor tartja a szerző célszerűnek, amikor a szóbanforgó vétségre a Rëndtartás súlyos következményű büntetést ír elő, esetleg a növendéknek az iskolából való eltávolítását. Ilyen esetben Révay méltányosnak tartja a testi büntetést, mely — amellet, hogy súlyos — mégsem büntet esetleges fiatalos, kamaszos meg gondolatlanságot messze kiható vagy megbélyegző módon. — A szerző megállapítása emberséges, de a tanárnak a hivatalos előírásokhoz kell alkalmazkodnia.

A jutalmazás a fegyelmezésnek és az egyéniségnevelésnek nem elhanyagolható módja. A helyesen osztott jutalmazás nagy ösztönző hatású: kedvet, nemes becsvágyat kelt a növendékben a Jó iránt. A jutalmazás célja az elismerés és egyben az ösztönzés. A szerző leleményesen sorol fel különféle jutalmazási módokat, melyek kis és nagydiákoknál részben anyagi, részben szellemi ajándékozás formájában alkalmazhatók.

A fegyelmezés kérdését vizsgálva Révay arra a helyes megállapításra jut, hogy a fegyelmezés célja a gyermeki lélekben olyan hajlamoknak, belátásoknak, sőt meggyőződésnek felébresztése, hogy a Jót készségesen, önmagáért tegye, s a szabálysértéstől mint magára és a közösségre káros tettetől óvakodják.

A tanulmány mértéktartó és tárgyias munka. Okos körültekintéssel és talpraesett dialektikai készséggel mérlegeli a fegyelmezésről való különféle elméleteket. A tanítás és fegyelmezés viszonyának kijelölésében érett, bölcs és megértő nevelői lelkületről tesz bizonyosságot.

Dr. Visy József.

Testamanti Béla: A szókincs szerepe a nyelvtanításban. Délmagyarországi Nevelők Egyesületének Könyvtára. Szeged, 1942.

A szerző az idegen nyelvtanítás egyik legfontosabb részletkérdését, a szókincs jelentőségét vizsgálja. Kettős feladat hárul itt a nyelvtanárra: *gyakorlati szókincset* nyújtson (ami elsősorban a tankönyvszerzőtől függ), másrészt *elevenné tegye*, azaz kellőképpen begyakorolja.

Vizsgálódásaink alapján exakt anyagot, a legelterjedtebb középiskolai német nyelvkönyvek, Bitter—Puhr és Thienemann tankönyvének a szöveganyagát vette. Más elfogadhatóbb eljárás mód' híján a szókincs gyakorlását egyazon olvasmányon belül, másrészt a tankönyv különböző olvasmányai-ban való előfordulás alapján tanulmányozza. Az ilyen alapon ismertnek vehető szavak (Können) száma csekély. Az új szókincs mennyisé-